

- Україні" [Електронний ресурс]// Режим доступу:
www.mama86.org.ua/archive/files/water2004_ukr.pdf.
3. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2011 р. № 389 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 28. – С. 94,
  4. Москаленко О. М. Міжнародний досвід участі венчурних фондів у державно-приватному партнерстві / О.М. Москаленко // Проблеми формування нової економіки ХХІ ст.: Матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2009 – Т. 3. – С. 117–119.
  5. Про концесію: Закон України [Електронний ресурс] № 997 від 16.07.99 / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Рецензент: Алейнікова О.В., д.держ.упр., доцент.

УДК: 351/354:355.58

Барило О.Г.,

к.т.н., с.н.с.,

старший науковий співробітник наукового відділу

Потеряйко С.П.,

к.військ.н., доцент,

провідний науковий співробітник наукового відділу,

Тищенко В.О.,

к.держ.упр.,

Учений секретар Інституту,

Інститут державного управління у сфері цивільного захисту

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Анотація. Досліджено шляхи удосконалення інформаційного забезпечення циклу управління у надзвичайних ситуаціях.

Ключові слова: органи державного управління; інформаційне забезпечення; надзвичайні ситуації; цикл управління; часовий показник.

Аннотация. Исследованы пути усовершенствования информационного обеспечения цикла управления в чрезвычайных ситуациях.

Ключевые слова: органы государственного управления; информационное обеспечение; чрезвычайные ситуации; цикл управления; часовой показатель.

Summary. The ways of improvement of the informative providing management cycle are investigational in emergencies.

Keywords: organs of state administration; informative providing; emergencies; management cycle; sentinel index.

За останній час в Україні зростає кількість та масштабність надзвичайних ситуацій. У той же час, результати практичної діяльності органів державного управління у сфері цивільного захисту свідчать про те,

що існують суттєві недоліки в організації оперативного реагування на надзвичайні ситуації, прийнятті своєчасних і адекватних оперативній обстановці рішень. Це свідчить про недостатній рівень організації державного управління у надзвичайних ситуаціях [1].

Постановка проблеми. На даний час існує проблема, яка полягає у тому, що з одного боку кількість і складність завдань, які поставлені перед органами державного управління щодо ліквідації надзвичайних ситуацій зростають та ускладнюються, а з іншого – інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень не у повному обсязі відповідає рівню, необхідному для їх обґрунтованості, адекватності та актуальності.

Крім того, досвід функціонування органів державного управління під час реагування на надзвичайні ситуації переконливо свідчить, що з'явилася нагальна потреба у все більших обсягах корисної, адекватної інформації про надзвичайні ситуації для ефективного застосування сил і засобів цивільного захисту.

Аналіз останніх досліджень. Матеріали статті тісно пов'язані з попередніми науковими дослідженнями, а саме у: [1] – досліджено адекватність отриманої інформації про надзвичайну ситуацію як фактору, що впливає на процес прийняття обґрунтованого рішення органами державного управління на застосування сил і засобів цивільного захисту, [2] – розглянуто деякі питання удосконалення інформаційного забезпечення у надзвичайних ситуаціях, [3] – визначено можливі шляхи своєчасного отримання достовірної інформації в районі надзвичайної ситуації для прийняття адекватного рішення на застосування наявних сил і засобів, [4] – досліджено оперативність, як показник оцінювання ефективності організації державного управління у надзвичайній ситуації, [5] – розглянуто повноту і корисність отриманої інформації, як показників оцінювання інформаційного забезпечення органів державного управління у надзвичайних ситуаціях.

Але вирішення проблеми щодо удосконалення інформаційного забезпечення циклу управління під час реагування на надзвичайні ситуації розглядалися фрагментарно.

Постановка завдання дослідження. На підставі проведених раніше наукових досліджень та досвіду діяльності органів управління у надзвичайних ситуаціях виявити характер залежності інформаційного забезпечення циклу управління від фактору часу, а також, яким чином вона впливає на процес прийняття обґрунтованого й актуального рішення на застосування сил цивільного захисту у надзвичайних ситуаціях.

Виклад основного матеріалу. Ефективність функціонування органів державного управління у сфері цивільного захисту під час реагування на надзвичайні ситуації, адекватність прийнятого рішення обстановці, що склалася, передбачає виключення можливих помилок під час обробки інформації та її узагальнення. Це стосується збирання інформації, її переробки, розподілу між ланками управління, надання керівництву інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень. У той же час,

на ефективність управління суттєво впливає достовірність інформації. Адже недостовірна інформація може призвести до прийняття хибного рішення. У цьому випадку доцільно отримувати достовірну інформацію в реальному масштабі часу, тобто, чинник часу відіграє визначну роль [1-3].

Аналіз наукових робіт, у яких досліджувалося поняття “інформаційне забезпечення” свідчить про те, що автори мають різні точки зору щодо його сутності. Це свідчить, з одного боку, про складність цього питання, а з іншого – про відсутність системного підходу щодо його вирішення.

Так, *Черноіваненко А.В.* під інформаційним забезпеченням розуміє сукупність уявлень, понять, даних, які отримані від внутрішніх і зовнішніх джерел надходження (комплексом взаємопов'язаних методів і заходів), що систематизовані, збережені та поширені в межах компетенції зацікавленим особам у зручному для них вигляді, *Стоколоса Т.М.* цей термін тлумачить як необхідну послугу для функціонування економіки в сучасних умовах, *Скібіцька Л.І.* – як сукупність елементів забезпечення процесу управління, що дозволяє організувати своєчасне надходження необхідної кількості та якості інформації в усі управлінські ланки, *Стефківський В.М.* – як процес інформаційної діяльності щодо реалізації управлінських рішень.

У той же час, у Кодексі Цивільного захисту України, затвердженого Указом Президента України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI (стаття 31) розкрито завдання органів управління цивільного захисту щодо інформування населення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, а також про способи та методи захисту від них. Тобто, у Кодексі чітко не визначено поняття “інформаційне забезпечення”.

Аналіз вищезазначених наукових праць, практичної діяльності органів державного управління у сфері цивільного захисту дав змогу науково обґрунтувати визначення поняття “інформаційне забезпечення”, яке пропонується, а саме: інформаційне забезпечення у надзвичайних ситуаціях – це комплекс заходів і дій, який організовується, проводиться та спрямовується органами державного управління на пошук, здобуття, отримання, збір, аналіз, переробку та узагальнення необхідної, актуальної, достовірної та адекватної інформації про обстановку у зоні надзвичайної ситуації із можливих джерел, розподіл її між ланками управління, своєчасного надання її керівництву з метою прийняття обґрунтованого рішення на застосування сил і засобів цивільного захисту, постановки завдань та контролю за їх виконанням.

Інформація є одним із основних ресурсів, без яких неможливе здійснення управлінської діяльності. Адже на основі інформації базуються такі заходи з організації управління як: оцінка обстановки, прийняття рішення, планування дій, організація взаємодії, постановка завдань, здійснення контролю.

Актуальність та адекватність інформації у значній мірі залежить від фактору часу, який є у розпорядженні керівника органу управління на прийняття обґрунтованого рішення та втілення його у життя.

Послідовність роботи керівника органу управління залежить від методу, який він обрав: послідовний або паралельний. Основним методом роботи керівника під час реагування на надзвичайну ситуацію, яка виникла раптово, є паралельний метод.

Розглянемо детальніше цикл управління силами і засобами цивільного захисту у разі застосування керівником органу управління паралельного методу роботи в умовах надзвичайної ситуації.

З отриманням інформації про виникнення надзвичайної ситуації уповноважений керівник та Штаб [6]:

- з'ясовує, яка саме ситуація виникла, її характер, масштаби, наявність жертв та постраждалих, можливий характер майбутніх дій;
- визначає заходи, які необхідно провести невідкладно з метою скорочення часу для підготовки до відповідних дій;
- віддає попередні розпорядження на підготовку до дій та залучення, відповідних сил цивільного захисту;
- орієнтує необхідних посадових осіб про майбутні дії;
- виїжджає в район надзвичайної ситуації;
- проводить попередню оцінку обстановки;
- віддає розпорядження про створення Штабу з ліквідації надзвичайної ситуації, розгортання пересувного пункту управління, підготовку до залучення додаткових аварійно-рятувальних сил та проведення пошуково-рятувальних робіт, проведення розрахунку часу на організацію ліквідації надзвичайної ситуації, підготовку даних, які необхідні для прийняття рішення щодо ліквідації надзвичайної ситуації;
- оцінює обстановку;
- приймає рішення щодо проведення першочергових аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, а також робіт з ліквідації надзвичайної ситуації;
- доводить завдання до керівників органів управління, організацій, сил цивільного захисту, що залучаються до виконання робіт з ліквідації надзвичайної ситуації;
- організовує взаємодію між органами управління, організаціями та силами цивільного захисту, що залучаються до ліквідації надзвичайної ситуації;
- віддає вказівки щодо всебічного забезпечення робіт з ліквідації надзвичайної ситуації та організації зв'язку та управління;
- встановлює контроль за виконанням заходів і робіт щодо ліквідації надзвичайної ситуації та їх забезпечення.

У той же час, в ході виконання поставлених завдань обстановка у зоні надзвичайної ситуації буде змінюватися. Тому, уповноважений

керівник здійснює управління силами і засобами цивільного захисту, які задіяні до ліквідації надзвичайної ситуації, а у разі зміни обстановки уточнює прийняте рішення, завдання підпорядкованим підрозділам, питання взаємодії, управління та всебічного забезпечення, доводить уточнені завдання до підрозділів та здійснює контроль за їх виконанням.

Усі вищезазначені заходи керівник може ефективно проводити, якщо організовано інформаційне забезпечення процесу прийняття рішення. Тому, найбільш доцільно оцінювати процес збору, обробки і передачі інформації з позиції його впливу на реалізацію циклу управління.

Цикл управління відноситься до сумарного процесу, який протікає в цілісній системі. На рівні елементів системи проходять інші процеси – процеси передачі, обробки та зберігання інформації, які є складовою частиною процесу управління в умовах надзвичайної ситуації. Інформаційне забезпечення вищенаведеного циклу управління під час реагування на надзвичайну ситуацію формалізуємо за допомогою алгоритмічної моделі (рис. 1) [7].

Рис. 1. Алгоритмічна модель інформаційного забезпечення циклу управління під час реагування на надзвичайну ситуацію

У найбільш загальному вигляді цикл управління під час реагування на надзвичайну ситуацію з позиції дослідження інформаційного процесу доцільно умовно поділити на наступні послідовні і взаємопов'язані етапи:

- збір, обробка та передача інформації до зацікавлених органів управління;
- прийняття рішення на підставі отриманої інформації;
- доведення завдань до підлеглих та контроль їх виконання;
- збір інформації про зміни в обстановці у ході виконання завдання.

Необхідний час на прийняття рішення є визначальним фактором, що впливає на його обґрунтованість і актуальність. Тому, необхідний час (T_n) на виконання всіх заходів циклу управління буде дорівнювати сумарній витраті часу на фактичне виконання кожної складової циклу управління.

Під час реагування на надзвичайну ситуацію цей час визначається:

$$T_{цy} = T_n = T_{зб.інф.} + T_{пр.р.} + T_{д.з.} + T_{пл.д.} + T_{орг.вз.} + T_{орг.упр.} + T_{орг.заб.} + T_{к.в.з.}, \quad (1)$$

де:

- $T_{цy}$ – повний час циклу управління;
- $T_{зб.інф.}$ – час на збір та обробку інформації у всіх інстанціях;
- $T_{пр.р.}$ – час, необхідний для прийняття рішення;
- $T_{д.з.}$ – час на доведення завдань підпорядкованим силам;
- $T_{пл.д.}$ – час, необхідний для планування дій;
- $T_{орг.вз.}$ – час, необхідний для організації взаємодії;
- $T_{орг.упр.}$ – час, необхідний для організації управління;
- $T_{орг.заб.}$ – час на організацію всебічного забезпечення дій;
- $T_{к.в.з.}$ – час, що витрачається для контролю за діями сил під час виконання поставлених завдань.

Звідки необхідний час для збору, обробки і передачі інформації при організації дій визначається:

$$T_n^{зб.інф.} = T_{цy} - (T_{пр.р.} + T_{д.з.} + T_{пл.д.} + T_{орг.вз.} + T_{орг.упр.} + T_{орг.заб.} + T_{к.в.з.}), \quad (2)$$

де: $\dot{O}_i^{с\grave{a}.т\grave{o}}$ – час з моменту виявлення надзвичайної ситуації до моменту приходу даних за неї до уповноваженого керівника.

При реагуванні на надзвичайну ситуацію $\dot{O}_i$ можна визначити за виразом:

$$T_{цy} = T_n = T_{зб.інф.} + T_{пр.р.} + T_{д.з.} \quad (3)$$

Такий підхід до аналізу процесу управління дозволяє стверджувати, що імовірність виконання завдань управління, які покладені на Штаб з ліквідації надзвичайної ситуації, залежатиме від імовірності виконання кожного етапу циклу управління, тобто:

$$P_{упр.} = P_{зб.інф.} \cdot P_{пр.р.} \cdot P_{д.з.} \quad (4)$$

Таким чином, спостерігається вищезазначена залежність проходження циклу управління від наявного часу у ході виконання процесів збору, обробки та передачі інформації як вихідних у процесі управління.

Висновки. Отже, на ефективність функціонування системи державного управління у надзвичайних ситуаціях суттєво впливає стан її інформаційного забезпечення та фактор часу, який необхідний для прийняття обґрунтованого актуального рішення. Тобто, інформація, яка необхідна для підготовки рішення, повинна бути актуальною на час його прийняття і знаходиться у прямій залежності від його обґрунтованості.

Для удосконалення інформаційного забезпечення органів державного управління у надзвичайних ситуаціях за рахунок скорочення часу на здійснення циклу управління пропонується:

комплектувати органи управління кваліфікованими аналітиками, які спроможні до пошуку, отримання і переробки великих обсягів різнопланової інформації, виключення можливих помилок під час обробки інформації та її узагальнення, збирання первинної інформації, її переробки, аналізу, розподілу між ланками управління та персоналом, надання керівництву узагальненої достовірної інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень;

підвищувати достовірність інформації про надзвичайну ситуацію за рахунок її отримання із декількох джерел та постійного підтвердження її змісту протягом циклу управління;

оснастити органи державного управління новітніми засобами зв'язку та передачі даних;

Завдяки зазначеним заходам та використанню вищезазначених математичних залежностей можна очікувати удосконалення інформаційного забезпечення за рахунок скорочення часу на здійснення циклу управління та підвищення ефективності функціонування органів державного управління у надзвичайних ситуаціях.

Подальшим напрямом наукових досліджень із вищезазначеної проблематики вбачається розроблення системи інформаційного забезпечення органів державного управління у надзвичайних ситуаціях.

Використані джерела інформації:

1. Барило О.Г. Оцінювання адекватності інформації органами державного управління у надзвичайних ситуаціях / О.Г. Барило, С.П. Потеряйко, В.О. Тищенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 4. – С. 72-74.
2. Барило О.Г. Інформація як складова системи державного управління у надзвичайних ситуаціях // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 2. – С. 76-78.
3. Барило О.Г. Діяльність органів державного управління у сфері цивільного захисту / Державне управління: удосконалення та розвиток – 2010. – № 11. // О.Г. Барило, С.П. Потеряйко, В.О. Тищенко – 2010. – № 11. Режим доступу до журналу: <http://www.dy.nayka.com.ua>.
4. Потеряйко С.П. Організація державного управління у надзвичайних ситуаціях / Інвестиції: практика та досвід: науково-практичний журнал. К.: – 2011. – № 2. – С. 94-95.
5. Барило О.Г. Оцінювання обсягу корисної інформації органами державного управління у надзвичайних ситуаціях / Економіка та держава. – 2011. – № 3. – С. 147-148.
6. Барило О.Г. Послідовність роботи органів державного управління у надзвичайних ситуаціях / О.Г. Барило, В.П. Квашук, С.П. Потеряйко, В.А. Шойко //

матеріали 14 Всеукр. наук.-практ. конф. рятувальників, 26-27 вер. 2012 р.: тези доп. – К., 2012. – С. 110–114.

7. Барило О.Г. Удосконалення процесу управління у надзвичайних ситуаціях. / О.Г. Барило, С.П. Потеряйко, В.О.Тищенко // Науковий вісник АМУ: збірник наукових праць. – 2013. – Вип. 2. – С. 119-124.

Рецензент: Єременко С.А., к.т.н., доцент.

УДК 354.45

Бутник О.О.,

доцент кафедри державного управління
та місцевого самоврядування
Національного університету водного господарства
та природокористування

ПАРТНЕРСТВО ДЕРЖАВИ ТА БІЗНЕСУ: ДОСВІД МІЖНАРОДНОЇ ПРАКТИКИ

Анотація. У статті досліджується міжнародний досвід розвитку партнерства держави і бізнесу. Здійснено пропозиції для України з урахуванням емпіричних підходів зарубіжних країн у здійсненні приватно-державного партнерства.

Ключові слова: приватно-державне партнерство, форми фінансування, делегування повноважень держави.

Аннотация. В статье исследуется международный опыт развития партнерства государства и бизнеса. Предложено для Украины учитывать эмпирические подходы зарубежных стран в осуществлении частно-государственного партнерства.

Ключевые слова: частно-государственное партнерство, формы финансирования, делегирование полномочий государства.

Annotation. The international experience of private public partnership is analyzed in article. The suggestions for Ukraine made on the basis of empirical approaches of foreign countries in the implementation of private public partnership.

Key words: private public partnership, forms of financing, empowerment of the state.

Постановка проблеми. Необхідність у партнерстві держави й бізнесу в Україні існує в тих сферах, за які держава традиційно несе відповідальність: об'єкти загального користування, житлово - комунальне господарство, освіта, охорона здоров'я. Держава не може повністю відмовитися від своєї присутності в цих сферах економіки, і тому змушена зберігати контроль або над певним майном, або над певним видом діяльності, що вимагає фінансування видатків за рахунок коштів відповідних бюджетів. Однак для розвитку та оновлення цих об'єктів вже недостатньо тільки бюджетних коштів, у зв'язку з цим виникає потреба в залученні приватного капіталу.

З іншого боку, бізнес, який прагне розширити сфери вигідного вкладення свого капіталу, з цікавістю придивляється до економічної та соціальної діяльності держави, щоб знайти можливість вбудуватися в неї з користю для себе і для суспільства. Завдяки такому взаємному інтересу в